



Briselē, 2018. gada 18. janvārī
(OR. en)

5462/18

Starpiestāžu lieta:
2018/0007 (NLE)

EDUC 13
JEUN 3
SOC 21
CULT 4
SPORT 2

PRIEKŠLIKUMS

Sūtītājs:	Direktors <i>Jordi AYET PUIGARNAU</i> kungs, Eiropas Komisijas ģenerālsekretāra vārdā
Saņemšanas datums:	2018. gada 17. janvāris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN</i> kungs
K-jas dok. Nr.:	COM(2018) 23 final
Temats:	Priekšlikums – PADOMES IETEIKUMS par kopīgu vērtību, iekļaujošas izglītības un Eiropas dimensijas mācībās veicināšanu

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2018) 23 *final*.

Pielikumā: COM(2018) 23 *final*



Briselē, 17.1.2018
COM(2018) 23 final

2018/0007 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par kopīgu vērtību, iekļaujošas izglītības un Eiropas dimensijas mācībās veicināšanu

{SWD(2018) 13 final}

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

• Priekšlikuma pamatojums un mērķi

Kā savā 2017. gada runā par stāvokli savienībā uzsvēra Komisijas priekšsēdētājs Žans Klods Junkers, “*Eiropa nav tikai vienotais tirgus. Tā ir kas vairāk par naudu, vairāk par valūtu un par eiro. Tās centrā vienmēr ir bijušas vērtības.*”¹ Kā minēts Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā, “*Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības. Šīs vērtības dalībvalstīm ir kopīgas sabiedrībā, kur valda plurālisms, tolerance, taisnīgums, solidaritāte un kur nav diskriminācijas, kā arī valda sieviešu un vīriešu līdztiesība*”.

Šīs kopīgās vērtības ir dalībvalstu demokrātijas pamats un atspoguļo to, kas mēs esam. Turklāt tās veido Eiropas Savienības struktūru, kas ir apvienojusi valstis, kopienas un cilvēkus unikālā politiskajā projektā, nodrošinot ilgāko miera periodu Eiropā. Tas aptver Eiropas dziļākās sašķeltības pārvarēšanu tūlīt pēc Otrā pasaules kara līdz Centrāleiropas un Austrumeiropas valstu atkalapvienošanai Eiropā pēc 1989. gada. Šīs vērtības ir pamatā mierīgai, sociālai un demokrātiskai Eiropas Savienībai, un tās ir spēkā ne tikai Eiropā, bet pārstāv Eiropas Savienību pasaulē.

Kā uzsvērts Pārdomu dokumentā par Eiropas sociālo dimensiju, “*Vērtējot pēc pasaules standartiem, dzīve Eiropas sabiedrībās ir pārticīga un labklājīga. Tajās ir augstākie sociālās aizsardzības līmeņi pasaulē un augsts labklājības, cilvēku attīstības un dzīves kvalitātes līmenis*”². Taču, lai arī Eiropas Savienībā ir spēcīga izaugsme un bezdarba līmenis ir zemākais kopš 2009. gada, runājot par nākotni, daudzi pauž nedrošību un bažas, jo īpaši attiecībā uz turpmākajām paaudzēm. Eiropas Savienība un tās dalībvalstis saskaras ar dažādām problēmām, tostarp populismu, ksenofobiju, sabiedrību šķeļošu nacionālismu, diskrimināciju, viltus ziņu un maldinošas informācijas izplatīšanos, kā arī radikalizāciju. Šie apstākļi varētu radīt ievērojamu apdraudējumu mūsu demokrātijas pamatiem, vājināt uzticību tiesiskumam un demokrātiskām institūcijām, kā arī ietekmēt kopīgu piederības izjūtu Eiropas sabiedrībās un to starpā.

Demokrātija var darboties tikai tad, ja pilsoņi, kuru labā tā kalpo, to uzskata par leģitīmu gan valsts, gan visas Savienības mērogā. Pastāv satraucošas pazīmes, ka nepieciešamās zināšanas par mūsu kopīgajām vērtībām un valstu un Eiropas demokrātijas nozīmi nav pietiekami spēcīgas, un tas var izraisīt mūsu demokrātiju mazināšanos un apdraudēt sabiedrību kohēziju gan dalībvalstu, gan ES līmenī. Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā minēto kopīgo vērtību veicināšana ir būtiski svarīga, lai nostiprinātu dalībvalstu demokrātijas un stabilizētu Eiropas Savienību.

Augsti kvalitatīva un iekļaujoša izglītība un apmācība visos līmeņos ir būtiski svarīga, lai nodrošinātu sociālo mobilitāti un iekļaušanu, sniedzot mūsu pilsoņiem zināšanas un prasmes, kas ļauj gūt panākumus darba tirgū, kā arī sekmējot kritiskās domāšanas prasmes un labāku izpratni par mūsu kopīgajām vērtībām.

¹ Runa par stāvokli Savienībā, 2017. gada 13. septembris, — https://ec.europa.eu/commission/state-union-2017_lv.

² Sk. Pārdomu dokumentu par Eiropas sociālo dimensiju, COM/2017/0206 final, https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/reflection-paper-social-dimension-europe_lv.pdf.

Dažās dalībvalstīs izglītība ietver valsts pilsoniskās apmācības. Tā var ietvert apmācības par iemesliem, kādēļ dalībvalstis ir izvēlējušās brīvprātīgi sadarboties un integrēties Eiropas Savienībā. Nepietiekama informētība par ES radīšanu, tās izveides iemesliem un pamatdarbību veicina maldinošas informācijas izplatību un neļauj veidot informētus viedokļus par tās darbībām. Turklāt zināšanas par sociālo, reliģisko un kultūras daudzveidību, tradīcijām un politisko situāciju savā valstī, citās dalībvalstīs un citās pasaules valstīs ir būtiski svarīgas savstarpējai cieņai, izpratnei un sadarbībai dalībvalstīs un to starpā, kā arī visā pasaulē.

Tas palīdzēs aizsargāt demokrātiju visos līmeņos, kas savukārt veicinās kopīgu piederības izjūtu Eiropas līmenī.

Šī ieteikuma pamatā ir četri mērķi: kopīgu vērtību veicināšana visos izglītības līmeņos, iekļaujošākas izglītības sekmēšana, Eiropas dimensijas atbalstīšana mācībās, neskarot valstu prerogatīvas šajā jomā, kā arī atbalsta sniegšana skolotājiem un mācībām. Tas mudina dalībvalstis un Komisiju veikt labās prakses un informācijas apmaiņu, kā arī veidot politiku gan valsts, gan ES līmenī. Dalībvalstu saistības ir piemērojamas pēc brīvprātības principa, un katra dalībvalsts lemj par īstenošanas darbībās izmantojamo pieeju.

Lai sasniegtu minētos mērķus un atbalstītu dalībvalstu centienus, Komisija veiks darbības nolūkā palielināt virtuālo apmaiņu starp skolām, jo īpaši izmantojot elektroniskās mērķsadarbības tīklu, un pastiprinātu skolu mobilitāti programmā “Erasmus+”. Eiropas strukturālie un investīciju fondi var palīdzēt sniegt atbalstu skolotāju apmācībā vai finansēt infrastruktūru, kas nodrošina iekļaujošu izglītību.

• **Vispārīga informācija**

Šī ieteikuma pamatā ir Parīzes *Deklarācija par pilsoniskuma un kopējo vērtību — brīvības, iecietības un nediskriminācijas — veicināšanu ar izglītības palīdzību*, ko pieņēma neformālā ministru sanāksmē, kas 2015. gada 17. martā notika Parīzē. Parīzes deklarācijā izglītības ministri aicināja rīkoties visos valdības līmeņos, lai stiprinātu izglītības lomu pilsoniskuma un kopīgu vērtību veicināšanā, spēcīnātu sociālo kohēziju un palīdzētu jauniešiem kļūt par atbildīgiem, no aizspriedumiem brīviem un aktīviem mūsu daudzveidīgo un iekļaujošo sabiedrību locekļiem³. Viņi arī noteica četrus visaptverošus mērķus sadarbībai ES līmenī:

- nodrošināt, ka bērni un jaunieši iegūst sociālās, pilsoniskās un starpkultūru iemaņas, veicinot demokrātiskas vērtības un pamattiesības, sociālo iekļaušanu un nediskriminēšanu, kā arī aktīvu pilsonisko līdzdalību;
- uzlabot kritisko domāšanu un medijpratību, it īpaši interneta un sociālo tīklu lietošanā, lai izveidotos pretestība sabiedrību šķēļošiem naratīviem, polarizācijai un ideoloģiskai pārliecināšanai;
- veicināt nelabvēlīgā situācijā esošo bērnu un jauniešu izglītību, nodrošinot izglītības sistēmu atbilstību viņu vajadzībām;
- ar citu saistīto politikas jomu un ieinteresēto personu atbalstu mudināt uz dialogu starp kultūrām, izmantojot jebkāda veida mācīšanos.

Ieteikumā turpināts darbs, kas iesākts ar Komisijas *Paziņojumu par atbalstu tādas radikalizācijas novēršanai, kas ved uz vardarbīgu ekstrēmismu*⁴, kuru tā pieņēma pēc teroristu

³ Parīzes deklarācija, 2015. gada 17. marts — http://ec.europa.eu/education/news/20150316-paris-education_en.

⁴ Komisijas paziņojums par atbalstu tādas radikalizācijas novēršanai, kas ved uz vardarbīgu ekstrēmismu; COM(2016) 379 final.

uzbrukumiem Eiropā. Tajā uzsvērtā izglītības nozīmīgā loma, lai palīdzētu konstatēt un aizsargāt tos jauniešus, kuri var tikt pakļauti radikalizācijai, un risinātu tās pamatcēloņus.

Turklāt 2017. gada 25. marta Romas deklarācijā⁵ pausts, ka Eiropas Savienībai būtu jābūt tādai, kurā *“jaunieši iegūst vislabāko izglītību un apmācības un var mācīties un atrast darbu visā Eiropā un kura saglabā Eiropas kultūras mantojumu un veicina kultūras daudzveidību.”*

Baltajā grāmatā par Eiropas nākotni⁶ Komisija uzsvēra vērtību nozīmi kopīgas vēstures veidošanā, kurā *“iepriekšējo paaudžu uzupurēšanos nekad nedrīkstētu aizmirst. Cilvēka cieņa, brīvība un demokrātija tika grūti nopelnītas, un no tām nekad nevar atteikties. Pat ja piesaiste mieram nav kas tāds, ar ko mūsdienu eiropieši var identificēties tāpat kā viņu vecāki vai vecvecāki, šīs pamatvērtības turpina mūs vienot.”* To vēl vairāk uzsver doma par to, ka 70 gadi miera ir liecība mūsu kopīgajām vērtībām un savstarpējai sapratnei.

Komisija savā Pārdomu dokumentā par globalizācijas iespēju izmantošanu⁷ atgādināja, ka *“vienlīdzīga piekļuve kvalitatīvai izglītībai un apmācībai var tiešām efektīvi pārdaļīt labklājību sabiedrībā. Tam būtu jāsākas ar augstas kvalitātes pamatizglītību un piekļuvi apmācībai un prasmju pilnveidošanai visās vecuma grupās”*.

Pirms 2017. gada novembrī Ģēteborgā rīkotās Vadītāju programmas diskusijas par izglītību un kultūru Komisija kā savu ieguldījumu diskusijā publicēja Paziņojumu “Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru⁸”. Tajā uzsvērts, ka *“visu dalībvalstu kopīgajās interesēs ir pilnībā izmantot izglītības un kultūras sniegto potenciālu nodarbinātības, sociālā taisnīguma, aktīva pilsoniskuma veicināšanā un kā līdzekli, lai pieredzētu Eiropas identitāti visā tās daudzveidībā”*.

• **Saskanība ar spēkā esošajiem noteikumiem konkrētajā politikas jomā**

Papildus iepriekš minētajām iniciatīvām Padomes un Komisijas 2015. gada kopīgajā ziņojumā par stratēģiskas sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (ET 2020) īstenošanu⁹ minēts, ka *“izglītībai un apmācībai ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu, ka mūsu kopīgās humānās un pilsoniskās vērtības tiek saglabātas un nodotas nākamajām paaudzēm, lai veicinātu domas un vārda brīvību, sociālo iekļaušanu un cieņu pret apkārtni, kā arī lai novērstu un apkarotu diskrimināciju visos tās izpausmes veidos”*, un ierosināta *“iekļaujoša izglītība, līdztiesība, vienlīdzība, nediskriminācija un pilsonisko prasmju veicināšana”* kā jauna prioritārā joma Eiropas sadarbībai izglītībā un apmācībā.

Komisija ir īstenojusi plašu konkrētu pasākumu un darbību klāstu. Tas ietver arī ET 2020 darba grupas izveidi pilsoniskuma un kopīgo vērtību veicināšanai; “pozitīvo piemēru” iniciatīvas rīkošanu ar indivīdiem, kuri iesaistās darbībās sociālās iekļaušanas veicināšanai un atstumtības un radikalizācijas novēršanai; instrumentu kopumu jaunatnes darbiniekiem un jauniešu organizācijām, kas strādā ar jauniešiem, kurus apdraud marginalizācija; Eiropas balvu par sociālo iekļaušanu sportā; un ar “Erasmus+” starpniecību transnacionālām partnerībām nodrošinātu vairāk nekā 400 miljonu euro pieejamību tādiem nolūkiem kā

⁵ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25/rome-declaration#>

⁶ Baltā grāmata par Eiropas nākotni “Pārdomas un scenāriji attiecībā uz ES-27 līdz 2025. gadam” (COM 2017(2025).final).

⁷ Pārdomu dokuments par globalizācijas iespēju izmantošanu, 2017. gada 10. maijs: https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-harnessing-globalisation_lv.

⁸ Komisijas paziņojums “Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru”, COM(2017) 673 final.

⁹ Padomes un Komisijas kopīgais ziņojums par stratēģiskas sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (ET 2020) īstenošanu — Jaunas prioritātes Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (OV C 417, 15.12.2015.).

inovatīvas rīcībpolitiskas pieejas un prakses izstrāde aktīvistu līmenī, sociālās iekļaušanas noteikšanai par prioritāti, kopīgu vērtību un starpkultūru izpratnes popularizēšanai.

Turklāt tiesību aktu kopumā par ieguldījumu Eiropas jauniešos¹⁰ Komisija izklāstīja savu stratēģiju augsti kvalitatīvai, iekļaujošai un uz nākotni vērstai izglītībai ar konkrētām iniciatīvām. Šajā kontekstā Komisija ierosināja darbības saistībā ar iekļaujošu izglītību un kopīgu vērtību veicināšanu, tostarp skolotāju profesionālās kvalifikācijas celšanu, Eiropas rīkkopas skolām turpmāku attīstību, kā arī “*Erasmus+*” un “*Apvārsnis 2020*” fondu izmantošanu, lai veicinātu labas prakses iekļaujošu mācību jomā.

Citas ar šo ieteikumu saistītas iniciatīvas ir:

- Komisijas 2013. gada ieteikums Ieguldījums bērnos: nabadzības apburtā loka pārraušana¹¹, kurā uzsvērtā vajadzība nodrošināt kvalitatīvu agrīnu pirmsskolas izglītību un aprūpi un uzlabot izglītības sistēmu ietekmi uz vienlīdzīgām iespējām.
- Padomes 2014. gada Secinājumi par kultūras darba plānu 2015.–2018. gadam, kurā noteikta prioritāte ES politikas sadarbībai attiecībā uz kultūras ieguldījumu sociālajā iekļaušanā, pamatojoties uz kultūras daudzveidības saistībām un kultūru savstarpējo dialogu Eiropas darba kārtībā kultūrai.
- Padomes 2016. gada Secinājumi par plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes un kritiskas domāšanas attīstīšanu ar izglītības un apmācības palīdzību, kuros dalībvalstis vienojās, ka plašsaziņas līdzekļu lietotprasme, kritiska domāšana un digitālās prasmes ir priekšnosacījums aktīvai līdzdalībai demokrātijā un nodarbinātības uzlabošanai, tāpēc tās būtu jāapgūst jebkurā vecumā;
- Padomes 2017. gada Secinājumi par to, kāda ir darba ar jaunatni loma, atbalstot jauniešu attīstību, kuros dalībvalstis vienojās stiprināt sadarbību, mācīšanos no līdzbiedriem un apmaiņu nolūkā veicināt un attīstīt jauniešu dzīvesprasmes;
- Atjaunotais 2018. gada satvars par galvenajām kompetencēm mūžizglītībā¹², kurā pilsoniskās kompetences raksturotas kā spēja rīkoties atbildīgi un pilnībā piedalīties pilsoniskajā un sociālajā dzīvē, pamatojoties uz izpratni par sociālām, ekonomikas un politiskām koncepcijām un struktūrām, kā arī globālajām attīstības tendencēm un ilgtspēju. Lielāka nozīme, kas šajā galveno kompetenču satvara pārskatīšanā piešķirta pilsoniskajai kompetencei, uzsver pilsoniskuma, demokrātijas vērtību un cilvēktiesību lomu arvien ciešāk savienotajā mūsdienu globālajā sabiedrībā. Tajā atzīts, ka ir svarīgi nostiprināt indivīdu tiesības rīkoties kā atbildīgiem, aktīviem pilsoņiem, kas spēj dot ieguldījumu mierīgās, iecietīgās, iekļaujošās un drošās sabiedrībās. Šajā saistībā plašsaziņas līdzekļu lietotprasme un starpkultūru prasmes ir vēl spēcīgākas;

¹⁰ Komisijas Paziņojums “Izglītības uzlabošana un modernizēšana”, COM(2016)941; Komisijas Paziņojums “Skolu attīstība un izcila mācīšana — lielisks pamats dzīvei”, COM(2017) 248; Komisijas Paziņojums par atjauninātu ES augstākās izglītības programmu, COM(2017) 247.

¹¹ Eiropas Komisijas 2013. gada 20. februāra ieteikums “Ieguldījums bērnos: nabadzības apburtā loka pārraušana”; 2013/112/ES.

¹² [PIEVIENOT ATSAUCI PĒC PIEŅĒMŠANAS]

- Eiropas kultūras mantojuma gads 2018, kura mērķis ir vairot informētību par kopīgo vēsturi un vērtībām, kā arī mudināt cilvēkus atklāt Eiropas bagātīgo un daudzveidīgo kultūras mantojumu;
- Komisijas 2016. gada Rīcības plāns trešo valstu valstspiederīgo integrācijai¹³, kurā uzsvērts, ka integrācija ir priekšnosacījums iekļaujošai, saliedētai un labklājīgai sabiedrībai, un noteikta kopīga atbildība un kopēja ieinteresētība sadarboties integrācijas jomā;
- Padomes 2017. gada Secinājumi par pamatošanos uz Komisijas 2017. gada 12. aprīļa Paziņojumu “Bērnu migrantu aizsardzība”, kurā uzsvērts, ka ir svarīga vienlīdzīga un agrīna piekļuve iekļaujošai formālajai izglītībai, tostarp agrīnajai pirmsskolas izglītībai un aprūpei;
- Padomes 2016. gada Secinājumi par romu integrācijas procesa paātrināšanu, kuros dalībvalstis aicinātas pastiprināt centienus, lai veicinātu vienlīdzīgu piekļuvi iekļaujošai un kvalitatīvai integrētajai izglītībai;
- Padomes 2017. gada Secinājumi par iekļautību daudzveidībā, lai nodrošinātu augstas kvalitātes izglītību visiem iedzīvotājiem, kuros dalībvalstis vienojās ieviest pasākumus, lai veicinātu demokrātisku un iekļaujošu skolas kultūru, izstrādāt pasākumus, kas ļauj agrīni konstatēt un novērst sociālo atstumtību, un sekmēt ciešāku sadarbību starp izglītību un citām attiecīgajām jomām, piemēram, kultūru, jaunatni, sportu, nodarbinātību, labklājību, drošību un citiem kanāliem sociālās iekļaušanas nodrošināšanā;
- Eiropas Solidaritātes korpus¹⁴, kas jauniešiem rada iespējas savā valstī vai ārvalstīs veikt brīvprātīgo darbu vai strādāt projektos, kas sniedz labumu kopienām un cilvēkiem visā Eiropā. Tas apvieno jauniešus iekļaujošākas sabiedrības veidošanā, atbalstot neaizsargātos cilvēkus un reaģējot uz sabiedrības problēmām.
- Eiropas Padomes 2016. gada Kompetenču ietvarstruktūra demokrātiskai kultūrai.

Saskanība ar citām Savienības politikas jomām

Šī ieteikuma galvenais mērķis ir veicināt kopīgas vērtības, iekļaujošu izglītību un Eiropas dimensiju mācībās. Tas papildina Komisijas pašreizējo darbu saistībā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāra¹⁴ īstenošanu, Ieteikumā vēl vairāk atbalstot *“tiesības uz kvalitatīvu un iekļaujošu izglītību, apmācībām un mūžizglītību, lai saglabātu un iegūtu prasmes, kas [ikvienam] ļauj pilnībā iesaistīties sabiedrībā un veiksmīgi īstenot pāreju uz darba tirgu.”*

Šis ieteikums arī atbilst 2017. gada ziņojumā par ES pilsonību¹⁵ paustajiem mērķiem, kurā Komisija atzina, ka ir vajadzīgi pastāvīgi centieni, lai nodrošinātu, ka visi ES pilsoņi ir informēti par savām tiesībām un var pilnībā piedalīties Eiropas demokrātijas procesā. Tajā uzsvērts, ka nolūkā veicināt Eiropas jauniešu, kuri sasniedz balsošanas vecumu, un to, kuri iegūst kādas dalībvalsts pilsonību, kā arī visas sabiedrības informētību par ES pilsonību un ar to saistītajām vērtībām ir nepieciešami kopīgi visu iesaistīto dalībnieku centieni visos

¹³ Komisijas paziņojums “Rīcības plāns trešo valstu valstspiederīgo integrācijai”, COM(2016) 377 final.

¹⁴ Komisijas paziņojums “Eiropas sociālo tiesību pīlāra izveide”, COM/2017/0250 final.

¹⁵ Komisijas ziņojums “Pilsonu tiesību stiprināšana demokrātisku pārmaiņu Savienībā. 2017. gada ziņojums par ES pilsonību”, COM/2017/030 final.

līmeņos — dalībvalstīs, tostarp to vietējās un reģionālajās pašvaldībās, ES iestādēs un pilsoniskajā sabiedrībā.

2. JURIDISKAIS PAMATS, SUBSIDIARITĀTE UN PROPORCIONALITĀTE

• Juridiskais pamats

Šī iniciatīva ir saskaņā ar 165. un 166. pantu Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD). LESD 165. pantā noteikts, ka Savienība, veicinot dalībvalstu sadarbību un vajadzības gadījumā atbalstot un papildinot to rīcību, sekmē pilnvērtīgas izglītības attīstību, pilnībā atzīstot dalībvalstu atbildību par mācību saturu un izglītības sistēmu organizāciju. LESD 166. pants nosaka, ka Savienība īsteno arodmācību politiku, kas atbalsta un papildina dalībvalstu rīcību, pilnīgi respektējot dalībvalstu atbildību par arodmācību saturu un organizāciju.

Iniciatīvā nav ierosināta ES regulatīvo pilnvaru paplašināšana vai saistoši pienākumi dalībvalstīm. Dalībvalstis lēmumu par to, kā tās īsteno Padomes ieteikumu, pieņems atbilstoši konkrētās dalībvalsts apstākļiem.

• Subsidiaritāte (neekskluzīvas kompetences gadījumā)

Lai arī daudzas dalībvalstis ir veikušas dažādas darbības, lai atbalstītu iekļaujošas izglītības sistēmas un veicinātu kopīgas vērtības valstu līmenī, ir nepieciešama plašāka sadarbība Eiropas līmenī.

ES līmeņa rīcībai piemīt pievienotā vērtība, ņemot vērā ES spēju:

- veicināt kopīgu izpratni par kopīgu vērtību nozīmīgumu;
- atbalstīt dalībvalstu darbu, lai valstu un reģionālā līmenī īstenotu darbības kopīgu vērtību veicināšanai;
- finansēt mobilitātes un mērķsadarbības iniciatīvas, kā arī citus transnacionālus projektus;
- atvieglot zināšanu, zinātības un labas prakses apmaiņu.

• Proporcionalitāte

Priekšlikums stiprina kopīgu izpratni par vērtībām, iekļaujošu izglītību un Eiropas dimensiju mācībās, norādot, kā to var veicināt izglītībā. Tas ļauj dalībvalstīm un Komisijai veikt labas prakses un informācijas apmaiņu, kā arī veidot politiku gan valsts, gan ES līmenī. Tā kā saistības, ko dalībvalstis uzņemsies, ir brīvprātīgas un katra dalībvalsts lemj par pieeju, ko izmantot īstenošanas darbībās ar mērķi veicināt kopīgas vērtības, iekļaujošu izglītību un Eiropas dimensiju mācībās, pasākums tiek uzskatīts par proporcionālu.

• Instrumenta izvēle

Padomes ieteikums ir piemērots instruments izglītības un apmācības jomā, kur ES ir atbalsta kompetence, un tas ir instruments, kas ir bieži izmantots Eiropas rīcībai izglītības un apmācības jomā. Kā juridisks instruments tas liecina par dalībvalstu apņemšanos īstenot aprakstītos pasākumus un nodrošina spēcīgāku politisko pamatu sadarbībai šajā jomā, vienlaikus pilnībā ievērojot dalībvalstu kompetenci izglītības un apmācības jomā.

3. **EX POST IZVĒRTĒJUMU, APSPRIEŠANĀS AR IEINTERESĒTAJĀM PERSONĀM UN IETEKMES NOVĒRTĒJUMU REZULTĀTI**

- **Ex post izvērtējumi / spēkā esošo tiesību aktu atbilstības pārbaude**

Neattiecas.

- **Apspriešanās ar ieinteresētajām personām**

2017. gada 19. maijā tika sāкта sabiedriskā apspriešana tiešsaistē, un tā noslēdzās 2017. gada 11. augustā. Kopumā tika saņemtas **1124 atbildes**, tostarp vairāk nekā 200 nostājas izklāstu, kas apliecināja lielu interesi par iniciatīvu. Atbildes uzrādīja gandrīz pilnīgu vienprātību (95 %) par izglītības nozīmi, lai palīdzētu jauniešiem “izprast kopīgo vērtību nozīmīgumu un tās ievērot”, un to, ka ES šajā jautājumā būtu jāpalīdz dalībvalstīm (98 %). Apspriešanās rezultāti ir pieejami tiešsaistē.

Daži no galvenajiem konstatējumiem minēti tālāk.

- Vairākums **respondentu (62,6 %) uzskata, ka izglītībai jau tagad ir liela nozīme**, lai palīdzētu jauniešiem izprast kopīgo vērtību nozīmīgumu un tās ievērot, taču liela daļa, gandrīz **40 % no respondentiem, domā, ka izglītībā varētu darīt vairāk.**
- Gandrīz visi respondenti (98 %) piekrita, ka ir **jāveicina iekļaujoša izglītība**, kurā ņemtas vērā visu izglītojamo vajadzības, savukārt tikai 16 % uzskata, ka izglītība to jau nodrošina. Kopumā tika pausts liels atbalsts ES instrumentiem. Par efektīvākajiem tiek uzskatīti ES finansējums (93,3 %), atbalsts sadarbībai starp skolām un universitātēm, lai veicinātu inovāciju un modernizāciju (91,6 %), studentu mācību mobilitāte (91,5 %) un skolēnu īstermiņa apmaiņa skolās (88,2 %).
- Gandrīz visi respondenti (93,2 %) uzskata, ka ir svarīgi vai ļoti svarīgi, lai cilvēki **uzlabotu savu izpratni par ES** un citu dalībvalstu vēsturi, kultūru un vērtībām, lai pilnībā izprastu savu lomu kā atbildīgi un aktīvi Eiropas sabiedrību locekļi.

Papildus tika rīkotas arī dažādas konsultatīvās sanāksmes un pasākumi:

sanāksmes, kurās sniegts dalībvalstu ieguldījums, tostarp: augsta līmeņa grupas (izglītības ministriju augstākā līmeņa ierēdņi) tikšanās 2017. gada 15. un 16. jūnijā (Igaunijā); un trīs ģenerāldirektoru sanāksmes: augstākās izglītības sanāksme 2016. gada 13. un 14. martā; un skolu sanāksmes 2016. gada 10. un 11. aprīlī (Maltā) un 2017. gada 18. un 19. septembrī (Igaunijā);

pasākumi, kuros sniegts ieinteresēto personu ieguldījums, bija šādi: Žana Monē konference 2015. gada 15. novembrī¹⁶; kolokvijs par plašsaziņas līdzekļiem un demokrātiju, tostarp par ētiskas žurnālistikas un medijpratības lomu demokrātijā un plurālistiskās sabiedrībās, ko sadarbībā ar komisāriem Jourovu un Etingeru rīkoja pirmais priekšsēdētāja vietnieks Timmermans¹⁷; Komisijas augsta līmeņa dialogi ar reliģiskām un nekonfesionālām organizācijām, kas 2016. gadā veltīti integrācijai un Eiropas vērtībām; komisāra Navračiča rīkots kolokvijs par iekļaušanas un pamatvērtību veicināšanu ar izglītību, kas notika

¹⁶ Sīkāku informāciju skatīt vietnē http://ec.europa.eu/education/events/20151109-jean-monnet-conference_en.

¹⁷ Secinājumus skatīt vietnē http://ec.europa.eu/information_society/newsroom/image/document/2016-50/2016-fundamental-colloquium-conclusions_40602.pdf.

2016. gada 26. maijā¹⁸; Eiropas Izglītības, apmācību un jaunatnes forums¹⁹ un īpaša sanāksme ar pilsonisko sabiedrību²⁰ no 2016. gada 19. līdz 21. oktobrim; apspriešanās ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām notika arī īpašā līdzdalības seminārā 2015. gada decembrī, savukārt ar sociālajiem partneriem un jaunatnes organizācijām — 2016. gada janvārī. Visbeidzot, ar ieteikumu tiek īstenoti Komisijas secinājumi 2015. gada kolokvijā par pamattiesībām, kas veltīts antisemitisma un naida pret musulmaņiem novēršanai un apkarošanai, tostarp ar izglītību²¹.

Minēto sanāksmju dalībnieki pauda spēcīgu atbalstu un interesi atklāt, kā iekļaujoša izglītība var palīdzēt veicināt kopīgas vērtības un kāda var būt Eiropas Savienības loma šajā saistībā.

ET2020 darba grupa par pilsoniskuma un kopīgo brīvības, iecietības un nediskriminācijas vērtību veicināšanu ar izglītību rīkoja vairākus mācīšanās no līdzbiedriem pasākumus šajos jautājumos. Daži galvenie vēstījumi šajos mācīšanās no līdzbiedriem pasākumos bija tālāk minētie²².

- Izglītībai būtu jāiet tālāk par vienlīdzīgām iespējām, lai nodrošinātu dažādas sabiedrības grupas pārstāvošu izglītojamo iekļaušanu un progresu ceļā uz patiesu taisnīgumu izglītībā.
 - Studentiem un pedagogiem vērtības ir jāpieredz. Vērtības ir jāizdzīvo, nevis jāiemācās; demokrātiskām vērtībām ir jābūt mācību telpā, izmantojot, piemēram, uz projektiem balstītu mācīšanos, un skolām ir jāatbalsta skolēnu, vecāku, skolotāju un plašākas kopienas aktīva līdzdalība tajā, ko dēvē par “visas skolas pieeju” (*whole school approach*).
 - Būtu vairāk jāuzsver vērtībās balstīta rīcība kopienā bērniem ar atstumtības risku; t. i., ne tikai tiem, kuri priekšlaicīgi pārtrauc mācības, bet arī tiem, kuri ir uz laiku vai pastāvīgi izslēgti no vienas vai vairākām skolām un ir atstumti. Tika pausti arī aicinājumi pēc lielāka atbalsta, tostarp finansiāla, otrās/trešās iespējas iniciatīvām, “viens pret vienu” mācībām, kas pielāgotas individuālām vajadzībām, atstumtu un izslēgtu bērnu mentorēšanai.
- **Ekspertu atzinumu pieprasīšana un izmantošana**

Priekšlikuma pamatā ir plašs ziņojumu un pētījumu klāsts, kā arī īpašās zināšanas, kas iegūtas ET2020 darba grupas pasākumos un sanāksmēs, kurās organizēta mācīšanās no līdzbiedriem par pilsoniskuma un kopīgo brīvības, iecietības un nediskriminācijas vērtību veicināšanu ar izglītību.

¹⁸ Ziņojumu skatīt vietnē http://ec.europa.eu/education/sites/education/files/201605-colloquium-report-radicalisation_en.pdf.

¹⁹ Ziņojumu skatīt vietnē https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/flash-report-ety-forum-2016_en.pdf.

²⁰ Ziņojumu skatīt vietnē https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/flash-report-cso-day-2016_en.pdf.

²¹ Secinājumus skatīt vietnē http://ec.europa.eu/justice/events/colloquium-fundamental-rights-2015/files/fundamental_rights_colloquium_conclusions_lv.pdf.

²² Galvenos vēstījumus mācīšanās no līdzbiedriem pasākumos par kritisko domāšanu un medijpratību, sociālajām un pilsoniskajām kompetencēm, iekļaujošu izglītību un skolotāju izglītību skatīt vietnē: http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups/citizenship-common-values_en.

Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūras²³ darba mērķis ir nodrošināt taisnīgumu, vienlīdzīgas iespējas un tiesības visiem izglītojamajiem, jo īpaši tiem, kas ir neaizsargāti pret izslēgšanu un atstumtību, piemēram, personām ar invaliditāti un/vai speciālās izglītības vajadzībām, tā sekmē ES politikas veidošanu ar dažādiem ziņojumiem un publikācijām, tostarp par agrīno pirmsskolas izglītību, priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu starp personām ar speciālās izglītības vajadzībām un skolotāju iedrošināšanu veicināt iekļaujošu izglītību.

Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūras darbs, kuras īpašais uzdevums ir sniegt neatkarīgas, uz pierādījumiem balstītas konsultācijas par pamattiesībām, kā arī komunicēt un vairot informētību par pamattiesībām, lai nodrošinātu, ka tiek aizsargātas Eiropas Savienības iedzīvotāju tiesības.

No *NESET II* akadēmiskā tīkla (Izglītības un apmācību sociālo aspektu ekspertu tīkls)²⁴ analītiskajiem ziņojumiem gūtajos faktos secināts, ka sociālo iekļaušanu var ievērojami sekmēt izglītības un apmācību sistēmas, kurās ievēroti augsti kvalitātes standarti visiem, veicinātas personalizētas, iekļaujošas pieejas, kas iesaista vecākus, atbalstīta agrīna iejaukšanās un paredzēti īpaši pasākumi nelabvēlīgākā situācijā esošām izglītojamām personām. Līdzīgā veidā *NESET II* tīkls uzsvēra, ka iebiedēšana ir uzbrukums kopīgajām brīvības, iecietības un nediskriminēšanas vērtībām, un sniedza pārskatu par efektīvākajām stratēģijām un praksēm iebiedēšanas un vardarbības novēršanai skolās visā ES²⁵.

Komisijas vārdā veiktajā *Eurydice* ziņojumā par pilsonisko izglītību Eiropas skolās (2017) skatīts, kā pilsonisko izglītību var izmantot, lai radītu iesaistošas un interaktīvas mācību vides, izmantojot inovatīvu pedagoģiju, lai attīstītu zināšanas, prasmes un attieksmi, kas jauniešiem ir vajadzīga, lai kļūtu par aktīviem pilsoņiem.

Arī Izglītības un apmācības pārraudzības pārskatā (2017) uzsvērtā vajadzība padarīt izglītības sistēmas iekļaujošākas, jo skolēnu un studentu sasniegumi izglītībā lielā mērā ir atkarīgi no viņu sociālekonomiskajiem apstākļiem.

Attiecībā uz *ET 2020* darba grupu un tās īpašajiem mācīšanās no līdzbiedriem pasākumiem daži galvenie vēstījumi, kurus vērts norādīt šī ieteikuma kontekstā, ir šādi:

- mācību iestādēm būtu jāklūst par neatņemamu vietējās kopienas daļu un jāpalīdz veicināt ciešāku sadarbību ar pilsonisko sabiedrību, jauniešu organizācijām, vietējām iestādēm un uzņēmējdarbības sektoru, lai palīdzētu izglītēt jauniešus;
- demokrātiska un iekļaujoša mācību kultūra, kas atzīst daudzveidības vērtību un rada telpu dialogam un diskusijai par pretrunīgi vērtētiem

²³ Šī aģentūra ir neatkarīga organizācija, kas darbojas kā sadarbības platforma ES dalībvalstu izglītības ministrijām. Tās galvenais mērķis ir palīdzēt tām uzlabot savu izglītības politiku un praksi, izmantojot uz pierādījumiem balstītu informāciju un ierosinot iekļaujošas izglītības politikas īstenošanu. Aģentūru finansē ar *Erasmus+* līdzekļiem un valstu ministriju iemaksām. Aģentūras locekles ir 27 dalībvalstis, kā arī Islande, Norvēģija un Šveice.

²⁴ [Politika un prakse vienlīdzībai un iekļaušanai izglītībā un ar to: Fakti un politikas norādījumi, kas gūti ar Sesto un Septīto pamatprogrammu finansētos Eiropas pētniecības projektos](http://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2015/08/AR1_2015.pdf) (2015) http://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2015/08/AR1_2015.pdf; [Izglītības politika un prakses, lai Eiropas Savienībā veicinātu iecietību, cieņu pret daudzveidību un pilsonisko atbildību bērnos un jauniešos](http://nesetweb.eu/en/library/education-policies-and-practices-to-foster-tolerance-respect-for-diversity-and-civic-responsibility-in-children-and-young-people-in-the-eu/) (2016) c <http://nesetweb.eu/en/library/education-policies-and-practices-to-foster-tolerance-respect-for-diversity-and-civic-responsibility-in-children-and-young-people-in-the-eu/>.

²⁵ [Kā novērst un risināt iebiedēšanu un vardarbību skolās: fakti un prakse saistībā ar iekļaujošu un drošu skolu](http://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2015/08/AR2_2015.pdf) (2015), http://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2015/08/AR2_2015.pdf.

jautājumiem, ir būtiski svarīga sociāli emocionālajās mācībās un sociālo un pilsonisko kompetenču ieguvē;

- skolotāji ir jāatbalsta un jāiedrošina pārvaldīt daudzveidību un veidot audzēkņu sociālās un pilsoniskās kompetences, izmantojot skolotāju sākotnējo izglītību, profesionālās kvalifikācijas celšanu, praktiskus rīkus un pastāvīgu atbalstu un ievirzi.

- **Ietekmes novērtējums**

Ņemot vērā ierosināto darbību papildinošo pieeju dalībvalstu iniciatīvām, to brīvprātīgo raksturu un gaidāmo ietekmi, ietekmes novērtējums nebija nepieciešams un tāpēc nav veikts. Priekšlikuma izstrādi drīzāk pamatoja iepriekšējie pētījumi, apspriešanās ar dalībvalstīm un sabiedriskā apspriešana.

- **Normatīvā atbilstība un vienkāršošana**

Neattiecas.

- **Pamattiesības**

Priekšlikuma mērķis ir atbalstīt dalībvalstu centienus pamattiesību ievērošanas veicināšanā.

4. IETEKME UZ BUDŽETU

Iniciatīvai nebūs vajadzīgi papildu resursi no ES budžeta.

Attiecīgā gadījumā tiks atbalstīta ES finansēšanas programmu, piemēram, “*Erasmus+*”, “*Radošā Eiropa*” un “*Eiropa pilsoņiem*”, izmantošana, lai palīdzētu finansēt individuālo mācību mobilitāti, virtuālo apmaiņu, sadarbības projektus un brīvprātīgā darba pasākumus, kas veicina kopīgas vērtības, iekļaušanu un izpratni par Eiropu. Tas tiks darīts saskaņā ar minēto programmu juridisko pamatu un ņemot vērā to attiecīgās finansiālās spējas.

5. CITI ELEMENTI

- **Īstenošanas plāni un uzraudzības, izvērtēšanas un ziņošanas kārtība**

Ieteikums tiks īstenots pastāvīgas sadarbības stratēģiskās sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (*ET 2020*) un jebkura stratēģijas turpinājuma ietvaros. Darbībām, kas veiktas, reaģējot uz šo ieteikumu, būs piemērojama regulāra pārskatīšana, izmantojot minētās sistēmas, tostarp izglītības un apmācības pārraudzības pārskatā.

- **Skaidrojošie dokumenti (direktīvām)**

Neattiecas.

- **Konkrēto priekšlikuma noteikumu detalizēts skaidrojums**

Ņemot vērā izglītības sistēmu plašo daudzveidību un ievērojot subsidiaritātes principu, priekšlikumā minēti vairāki ieteikumi, lai palīdzētu dalībvalstīm izvēlēties efektīvākos pasākumus kopīgu vērtību veicināšanai, nodrošinātu iekļaujošu izglītību un savos īpašajos apstākļos iekļautu Eiropas dimensiju mācībās.

Attiecībā uz **kopīgu vērtību veicināšanu** priekšlikumā dalībvalstīm ir ieteikts:

- veicināt īpašas pilsoniskuma un ētikas izglītības nodrošināšanu;
- uzlabot kritisko domāšanu un medijpratību;
- sekmēt skolēnu, vecāku un skolotāju aktīvu līdzdalību skolu pārvaldībā un jauniešu aktīvu līdzdalību savās vietējās kopienās;

- veicināt labāko praksi, piemēram, praksi, kas minēta Eiropas Padomes dokumentā “Kompetences demokrātiskai kultūrai”.

Attiecībā uz **iekļaujošu izglītību** visiem izglītojamajiem priekšlikumā ieteikts:

- iesaistīt izglītošanā visus bērnus jau no agrīna vecuma, vienlaikus atbalstot tos, kam ir speciālās izglītības vajadzības, nodrošinot elastību pārejā starp dažādiem izglītības posmiem; nodrošināt pietiekamu ievirzi izglītības un karjeras jomā;
- izmantot Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūras īpašās zināšanas un atbalstu.

Attiecībā uz **Eiropas dimensiju mācībās** priekšlikumā ieteikts:

- atvieglot mācīšanos par ES un tās dalībvalstīm un veicināt līdzdalību mobilitātes un e-mērķsadarbības iniciatīvās un praktiskos projektos.

Lai sasniegtu minētos mērķus, priekšlikumā ieteikts atbalstīt skolotājus ar pietiekamu sākotnējo un pastāvīgo apmācību pilsoniskajā izglītībā un iekļaujošajā pedagoģijā, kā arī atvieglot viņu līdzdalību apmaiņas un mācību programmās.

Dokumentā ierosināti konkrēti īstenošanas pasākumi, kas palīdzētu dalībvalstu iestādēm sasniegt minētos mērķus.

Priekšlikumā arī atzinīgi vērtēts Komisijas nolūks atbalstīt dalībvalstis iepriekš minēto ieteikumu izpildē, tostarp ar finansējumu mācību mobilitātei, savstarpējai apmaiņai, sadarbības projektiem, brīvprātīgajam darbam un jauniešu darbam, mācībām no līdzbiedriem un labas prakses apmaiņai *ET2020* ietvaros, kā arī veidojot gūto atziņu pamatu politikas reformām.

Priekšlikums

PADOMES IETEIKUMS

par kopīgu vērtību, iekļaujošas izglītības un Eiropas dimensijas mācībās veicināšanu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 165. un 166. pantu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā minēts, ka “Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības. Šīs vērtības dalībvalstīm ir kopīgas sabiedrībā, kur valda plurālisms, tolerance, taisnīgums, solidaritāte un kur nav diskriminācijas, kā arī valda sieviešu un vīriešu līdztiesība”.
- (2) Eiropas Savienība, šo vērtību iedvesmota, ir veiksmīgi apvienojusi valstis, kopienas un cilvēkus unikālā politiskajā projektā, nodrošinot ilgāko miera periodu Eiropā, kas savukārt ir radījis sociālo stabilitāti un ekonomisko labklājību. Tas, ka dalībvalstis ir pieņēmušas Līgumā noteiktās vērtības, rada kopēju pamatu, kas veido īpašo Eiropas dzīvesveida un identitātes iezīmi un nodrošina Eiropas Savienības vietu pasaules mērogā.
- (3) Eiropas Savienība un tās dalībvalstis saskaras ar dažādām problēmām, tostarp populismu, ksenofobiju, sabiedrību šķeļošu nacionālismu, diskrimināciju, viltus ziņu un maldinošas informācijas izplatīšanos, kā arī radikalizāciju. Šie apstākļi varētu radīt ievērojamu apdraudējumu mūsu demokrātiju pamatiem, vājināt uzticību tiesiskumam un demokrātiskām iestādēm, kā arī ietekmēt kopēju piederības izjūtu Eiropas sabiedrībās un to starpā.
- (4) Nepietiekama informētība par Eiropas Savienības rašanos, tās izveides iemesliem un pamatdarbību veicina maldinošas informācijas izplatību un neļauj veidot informētus viedokļus par tās darbībām. Zināšanas par ES daudzveidību un tās dalībvalstīm veicina savstarpēju cieņu, izpratni un sadarbību dalībvalstīs un to starpā.
- (5) Izglītībai visos līmeņos un jau no agrīna vecuma ir būtiska nozīme kopīgo vērtību veicināšanā un mācīšanā. Tā palīdz nodrošināt sociālo iekļaušanu, sniedzot katram bērnam taisnīgas iespējas gūt panākumus. Tā rada iespējas kļūt par aktīviem un kritiski domājošiem pilsoņiem un palielina izpratni par Eiropas identitāti.
- (6) Vadītāju programmas sanāksmē, kas 2017. gada novembrī notika Gēteborgā, Eiropas vadošās personas apsprieda izglītības un kultūras nozīmi Eiropas nākotnē. Sniedzot informāciju šīm debatēm, Komisija izklāstīja savu redzējumu par Eiropas izglītības telpu un ierosināja vairākas iniciatīvas savā Paziņojumā “Eiropas identitātes

stiprināšana ar izglītību un kultūru”²⁶, kurā minēts, ka “*Eiropas identitātes stiprināšana joprojām ir svarīga, un izglītība un kultūra to vislabāk veicina*”.

- (7) Viens no sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (ET 2020)²⁷ mērķiem, proti, taisnīguma, sociālās kohēzijas un aktīva pilsoniskuma veicināšana, ir noteikts, pamatojoties uz to, ka izglītībai būtu jāveicina starpkultūru kompetences, demokrātiskas vērtības un pamattiesību ievērošana, jāapkaro jebkāda veida diskriminācija un rasisms, kā arī jāsniedz jauniešiem prasmes pozitīvai mijiedarbībai ar dažādas izcelsmes līdzbiedriem.
- (8) Parīzes deklarācijā²⁸, ko 2015. gada 17. martā pieņēma Eiropas izglītības ministri, norādīta dalībvalstu apņemšanās veicināt kopīgas vērtības, sekmēt kritisko domāšanu un medijpratību, iekļaujošu izglītību un starpkultūru dialogu. Atbildes, kas iegūtas ES mēroga sabiedriskajā apspriešanā²⁹, skaidri liecina, ka iekļaujoša izglītība ir jāveicina. Tikai 16 % respondentu uzskata, ka izglītībā šis mērķis jau ir sasniegts; 95 % piekrīt, ka izglītībai būtu jāpalīdz jauniešiem izprast kopīgo vērtību nozīmīgumu un ka Eiropas Savienībai būtu jāpalīdz dalībvalstīm šo uzdevumu izpildīt (98 %).
- (9) *Eurydice* 2017. gada aptauja par pilsonisko izglītību Eiropas skolās³⁰ liecina, ka pilsoniskā izglītība pašlaik ir uzmanības centrā vairākās Eiropas valstīs. Taču gandrīz pusei valstu joprojām nav nekādas politikas pilsoniskās izglītības iekļaušanai skolotāju sākotnējā apmācībā. Tāpēc skolotāji ir jāatbalsta un jāiedrošina ar pasākumiem atklātas mācību kultūras veidošanai un darbam ar daudzveidīgām mācību grupām, lai mācītu pilsoniskās kompetences, informētu par Eiropas kopējo mantojumu, nodotu kopīgas vērtības un būtu par piemēru izglītojamajiem.
- (10) Radikalizācija, kas izraisa vardarbīgu ekstrēmismu, joprojām ir aktuāla problēma vairākās dalībvalstīs. Kopīgu vērtību veicināšana kā sociālās kohēzijas un integrācijas virzītājspēks, tostarp izglītības politikā, ir daļa no risinājuma. Lai atbalstītu dalībvalstu centienus, 2017. gada jūlijā Eiropas Komisija izveidoja augsta līmeņa darba grupu radikalizācijas jautājumos³¹, kuras uzdevums ir noteikt atbalsta pasākumus, tostarp izglītības jomā.
- (11) Pēdējie Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas aptaujas rezultāti³² un 2017. gada izglītības un apmācības pārraudzības pārskats³³ uzsver saikni starp izglītības nevienlīdzību un skolēnu sociālekonomiskajiem apstākļiem. Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas dati liecina, ka skolēniem no nabadzīgākām mājāsaimniecībām ir trīsreiz lielāks risks gūt sliktākus rezultātus nekā viņu turīgākajiem līdzbiedriem un ka migrantu izcelsmes skolēniem ir divreiz lielāks risks gūt vājākus panākumus nekā citiem skolēniem. Lai novērstu jauniešu atstumšanu, ir

²⁶ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-strengthening-european-identity-education-culture_en.pdf.

²⁷ Padomes un Komisijas 2015. gada kopīgais ziņojums par stratēģiskas sistēmas Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (ET 2020) īstenošanu — Jaunas prioritātes Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā (OV C 417, 15.12.2015.).

²⁸ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/news/2015/documents/citizenship-education-declaration_en.pdf.

²⁹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/results-citizenship-consultation_en.pdf.

³⁰ https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/6/68/215_EN_Citizenship_2017_N.pdf.

³¹ Komisijas 2017. gada 27. jūlija Lēmums, ar ko izveido Augsta līmeņa ekspertu grupu radikalizācijas jautājumos. OV C252/3, 3.8.2017.

³² <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf>.

³³ http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/et-monitor_lv.

būtiski svarīgi nodrošināt iekļaujošas un taisnīgas izglītības sistēmas, kas sekmē saliedētas sabiedrības, rada pamatus aktīvam pilsoniskumam un uzlabo nodarbinātību.

- (12) Eiropas aptaujas uzrāda ievērojami zemu zināšanu līmeni par Eiropas Savienību. Saskaņā ar 2014. gada viedokļu aptauju 44 % cilvēku uzskata, ka viņu izpratne par to, kā darbojas ES, ir ierobežota³⁴, savukārt 2011. gada aptauja liecina, ka relatīvs vairākums uzskata, ka viņi nav labi informēti par Eiropas Savienību³⁵. Tā pati aptauja arī atklāja, ka trešā daļa cilvēku precīzi nezina, cik dalībvalstu ir Eiropas Savienībā³⁶. Visbeidzot, pēdējā Eiropas aptauja³⁷ uzsver, ka 35 % respondentu uzskata salīdzināmus izglītības standartus par visnoderīgākajiem Eiropas nākotnei.
- (13) Šajā kontekstā ir būtiski svarīgi, lai dalībvalstis pastiprinātu savus centienus turpināt īstenot visus 2015. gada Parīzes deklarācijas mērķus. Ir jo īpaši svarīgi vēl vairāk veicināt kopīgas vērtības kā kohēzijas un iekļaušanas virzītājspēkus, atbalstīt līdzdalīgas mācību vides īstenošanu visos izglītības līmeņos, uzlabot skolotāju apmācību pilsoniskuma un daudzveidības jautājumos un sekmēt medijpratības un kritiskās domāšanas prasmes visiem izglītojamajiem.
- (14) Patiesi vienlīdzīgas piekļuves nodrošināšana iekļaujošai izglītībai visiem izglītojamajiem, tostarp personām ar migrantu izcelsmi, nelabvēlīgiem sociālekonomiskajiem apstākļiem un īpašām vajadzībām, ir būtiski nepieciešama, lai radītu saliedētākas sabiedrības. Šajos centienos dalībvalstis varētu izmantot jau esošos ES instrumentus, jo īpaši programmas “Erasmus+”, Eiropas strukturālos un investīciju fondus, “Radošā Eiropa”, “Eiropa pilsoņiem”, programmu “Tiesības, vienlīdzība un pilsoniskums”, Eiropas Solidaritātes korpusu un “Apvārsnis 2020”, kā arī Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūras palīdzību un īpašās zināšanas.
- (15) Programma “Erasmus+” apliecina, ka mobilitāte un pārrobežu kontakti ir visefektīvākais veids, kā pieredzēt Eiropas identitāti. Ir būtiski svarīgi, lai visas izglītojamo kategorijas gūtu vienlīdzīgu labumu no iespējām, ko sniedz šī programma, jo īpaši skolu apmaiņas starp dalībvalstīm. Virtuālā mobilitāte, jo īpaši e-mērķsadarbības tīklā, ir izcils instruments tiešai saziņai starp skolēniem un turpmākajos gados būtu jāizmanto plašākā mērogā, arī apvienojumā ar fizisku mobilitāti.
- (16) Eiropas dimensijas ieviešanai mācībās būtu jābūt vērstai uz to, lai palīdzētu izglītojamajiem pieredzēt Eiropas identitāti visā tās daudzveidībā un stiprināt Eiropas piederības izjūtu papildus savām vietējām, reģionālajām un nacionālajām identitātēm un tradīcijām. Turklāt ir svarīgi sekmēt labāku izpratni par Savienību un tās dalībvalstīm.

³⁴ Eiropas aptauja standarta aptauja Nr. 81, 2014. gada pavasaris, 117. lpp. (http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb81/eb81_publ_en.pdf).

³⁵ Eiropas aptauja standarta aptauja Nr. 75, 2011. gada pavasaris, 48. lpp. (http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb75/eb75_publ_en.pdf).

³⁶ Eiropas aptauja standarta aptauja Nr. 75, 2011. gada pavasaris, 50. lpp. (http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb/eb75/eb75_publ_en.pdf).

³⁷ Eiropas aptauja Nr. 467, 2017. gada rudens, 6. lpp. “Lielākā daļa uzskata, ka salīdzināms dzīves līmenis būtu visnoderīgākais Eiropas nākotnei (52 %), un vairāk nekā trešā daļa norāda uz salīdzināmiem izglītības standartiem (35 %)”, <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2179>).

- (17) Šajā ieteikumā pilnībā ir ievēroti subsidiaritātes un proporcionalitātes principi. Ieteikuma saturs neskar esošās valstu iniciatīvas attiecīgajās jomās, jo īpaši valsts pilsoniskajā izglītībā,

IR PIENĒMUSI ŠO IETEIKUMU

Dalībvalstīm vajadzētu:

Kopīgu vērtību veicināšana

1. palielināt Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā minēto kopīgo vērtību mācīšanu jau no agrīna vecuma un visos izglītības līmeņos, lai stiprinātu sociālo kohēziju un kopīgu piederības izjūtu vietējā, reģionālā, valsts un ES līmenī;
2. turpināt īstenot Parīzes deklarācijā noteiktās saistības, jo īpaši:
 - (a) veicinot pilsoniskuma un ētikas izglītību, kā arī atvērtas mācību telpas apstākļus, lai veicinātu iecietīgu un demokrātisku attieksmi;
 - (b) uzlabojot kritisko domāšanu un medijpratību, jo īpaši interneta un sociālo plašsaziņas līdzekļu izmantošanā, lai vairotu informētību par riskiem saistībā ar informācijas avotu uzticamību un sekmētu pamatotu spriedumu izdarīšanu;
 - (c) veidojot struktūras, kas veicina skolotāju, vecāku, skolēnu un plašākas kopienas aktīvu līdzdalību skolu pārvaldībā; kā arī
 - (d) atbalstot jauniešu demokrātiskas līdzdalības un aktīvas un atbildīgas iesaistes kopienā iespējas;
3. efektīvi izmantot esošos instrumentus pilsoniskās izglītības veicināšanai, jo īpaši Eiropas Padomes Kompetenču ietvarstruktūru demokrātiskai kultūrai³⁸;

Iekļaujošas izglītības nodrošināšana

4. veicināt iekļaujošu izglītību visiem izglītojamajiem, jo īpaši:
 - (a) iekļaujot visus skolēnus kvalitatīvā izglītībā, sākot no agrīna vecuma;
 - (b) nodrošinot skolēniem un studentiem nepieciešamo atbalstu saskaņā ar viņu vajadzībām, tostarp personām ar nelabvēlīgiem sociālekonomiskajiem apstākļiem, migrantu izcelsmi, speciālās izglītības vajadzībām, kā arī talantīgākajiem audzēkņiem;
 - (c) atvieglojot pāreju starp dažādiem izglītības līmeņiem un ļaujot nodrošināt pienācīgu izglītības un karjeras ievirzi;
5. efektīvi izmantot Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūru³⁹, lai īstenotu un pārraudzītu veiksmīgas iekļaujošas pieejas savās izglītības sistēmās;

Eiropas dimensijas veicināšana mācībās

6. veicināt Eiropas dimensiju mācībās, sekmējot:
 - (a) izpratni par Eiropas kontekstu un kopīgo mantojumu, kā arī informētību par ES dalībvalstu daudzveidību;
 - (b) izpratni par ES rašanos un darbību;
 - (c) skolēnu un skolotāju līdzdalību e-mērķsadarbības tīklā un pārrobežu mobilitātē, jo īpaši skolām;

³⁸ Kompetences demokrātiskai kultūrai. Vienlīdzīga sadzīvošana kultūras ziņā daudzveidīgās demokrātiskās sabiedrībās (2016), <https://www.coe.int/en/web/education/competences-for-democratic-culture>.

³⁹ Kā noteikts 10. pantā Regulā (ES) Nr. 1288/2013, ar ko izveido Savienības programmu izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā "Erasmus +".

- (d) praktiskus projektus, lai palielinātu informētību par Eiropas Savienību izglītības centros, jo īpaši izmantojot tiešu mijiedarbību ar jauniešiem;

Atbalsts skolotājiem un mācīšanai

- 7. ļaut skolotājiem, skolu vadītājiem un akadēmiskajam personālam veicināt kopīgas vērtības un nodrošināt iekļaujošu izglītību:
 - (a) ar pasākumiem skolotāju, skolu vadītāju un akadēmiskā personāla iedrošināšanai, palīdzot viņiem nodot kopīgas vērtības un veicināt aktīvu pilsoniskumu, vienlaikus radot piederības izjūtu un reaģējot uz izglītojamo dažādajām vajadzībām; un
 - (b) veicinot apmaiņas un mācīšanās no līdzbiedriem programmas, kā arī ievirzi un mentorēšanu skolotājiem un akadēmiskajam personālam;

Īstenošanas pasākumi

- 8. pārskatīt un vajadzības gadījumā grozīt esošo politiku un praksi izglītības, apmācību un neformālās mācīšanās jomā, lai reaģētu uz šiem ieteikumiem;
- 9. konstatēt trūkumus un uzlabot sabiedrības iesaisti, apspriešanos un datu vākšanu, lai uzlabotu uz gūtajām atziņām balstītu politikas veidošanu izglītības un apmācību sociālajos un pilsoniskajos aspektos;
- 10. turpināt sadarboties ES stratēģiskās sadarbības sistēmās izglītības un apmācību, jaunatnes, sporta un kultūras jomā, izmantojot mācīšanos no līdzbiedriem un labas prakses apmaiņu, lai veicinātu kopīgas vērtības;
- 11. efektīvi izmantot ES finansēšanas instrumentus, jo īpaši programmas “*Erasmus+*”, “*Radošā Eiropa*”, “*Eiropa pilsoņiem*”, programmu “*Tiesības, vienlīdzība un pilsoniskums*” un “*Apvārsnis 2020*”, un Eiropas strukturālos un investīciju fondus, lai īstenotu šos ieteikumus.

ATZINĪGI VĒRTĒ KOMISIJAS NODOMU:

12. atbalstīt dalībvalstis šī ieteikuma noteikumu īstenošanā, izmantojot pieejamos rīkus un finansēšanas instrumentus, jo īpaši ar skolu mobilitāti un e-mērķsadarbības tīklu;
13. atbalstīt valstu un reģionālās politikas reformas un prakses uzlabojumus, izmantojot *ET2020* sistēmu Eiropas sadarbībai izglītības un apmācības jomā un jebkādu turpmāku sistēmu pēc tās;
14. izstrādāt un regulāri pārskatīt praktiskos atsauces rīkus un vadlīnijas politikas veidotājiem un īstenotājiem un atbalstīt pētniecības un ieinteresēto personu iesaistīšanos, lai novērstu zināšanu trūkumus;
15. izvērtēt un novērtēt rīcību, kas veikta, reaģējot uz šo ieteikumu, jo īpaši izmantojot *ET2020* sistēmu, tostarp izglītības un apmācības pārraudzības pārskatu.

Briselē,

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*